

Enskild motion

Motion till riksdagen 2015/16:1584

av Magda Rasmusson (MP)

Förstelärare med ansvar för demokratiuppdraget

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta förstelärare med ansvar för skolans demokratiuppdrag med särskilt fokus på normkritiska värden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försteläraryupdraget med ansvar för skolans demokratiuppdrag omfattas av dagens statliga finansiering av förstelärare och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den svenska skolan har inte bara ett kunskapsuppdrag, den har också ett uppdrag att förmedla värderingar, ett så kallat demokratiuppdrag. Detta tvådelade uppdrag är något som förstärktes i den nya svenska skollagen. Demokratiuppdraget innebär att skolan ska vara bärare av värderingar och förmedla viktiga grundpelare för ett demokratiskt samhälle. För att en sådan uppgift ska ha legitimitet och förverkligas, måste vi också göra tydliga satsningar på det.

En effektiv åtgärd är att inkorporera det i system som redan finns. En ny reform som skulle vara passande att utveckla för detta ändamål är försteläraryupdraget. Idag är det enda tydliga direktivet för vad förstelärarna ska göra att de ska fokusera på undervisning och uppgifter som har med undervisning att göra, resten är upp till huvudmannen. Detta gör systemet något godtyckligt. För att demokratiuppdraget ska uppnås behövs riktlinjer. Därför föreslår vi att regeringen ser över ett inrättande av förstelärare med tydligt ansvar för skolans demokratiuppdrag, med särskilt fokus på normkritiska värden.

Sverige är ett land där det är svårare att leva om du exempelvis är afrosvensk, kvinna, muslim, homosexuell, rullstolsburen, same, transperson eller rom, än om du är

normperson. Det är ovärdigt ett modernt samhälle och det är ovärdigt en demokrati. Politiskt går det att göra mycket på dessa områden, men skolan är ett av de viktigaste verktygen vi har för att uppnå ett samhälle fritt från diskriminering, trakasserier, hatbrott och stereotypiseringar. Grunden för att nå dit är medborgarnas värdegrund och vi behöver sätta den väldigt tydligt och väldigt tidigt för att förändra samhället på djupet. När alla i Sverige har skolplikt är det också viktigt att vi tar ansvar för att skolan är en trygg plats för alla unga, där alla kan komma som de är och utvecklas till sin fulla potential, oavsett vilken identitet en har. Vi måste säkerställa att inte en enda skola förmedlar värderingar som direkt eller indirekt leder till diskriminering och stigmatisering.

En förstelärare med ansvar för skolans demokratiuppdrag med särskilt fokus på normkritik skulle ansvara för att se över vilka normer som förmedlas i verksamheten, och bedriva ett normkritiskt utvecklingsarbete på skolan. Det kan handla om vilka slags familjer det pratas om i undervisning och vilka kön som erkänns. Det kan handla om hur en undervisare i religion och vilken utgångspunkt en har på sexualkunskapen. Det är också centralt hur skolan upptäcker, ser på och hanterar olika former av mobbning, trakasserier och konflikter. Utgångspunkten i normkritik är att ifrågasätta varför samhället ser en del personer och grupper som ”annorlunda” och vilken makt det ger till personer som aldrig behöver bli ifrågasatta. Normkritik är ett erkänt och välanvänt förhållningssätt av både vetenskapen och civilsamhället och nu behöver politiken vara lika aktuell.

Många röster har länge höjts för en mer normkritisk skola, inte minst av svenska elevorganisationer och barnrättsorganisationer. Olika åtgärder har föreslagits och en av dessa har varit att införa normkritik som del i lärarutbildningen. Men det är inte bara en fråga om lärarnas kompetensnivå, det är också en fråga om lärarnas förutsättningar att kunna göra ett bra jobb. Med en till typ av försteläraryppdrag skapas extra resurser att arbeta med värderingsarbetet på skolan. Någon blir formellt ansvarig istället för att alla lärare informellt har det på sitt bord utöver ämnesundervisning, examinationer och utvecklingssamtal. Om en lärare med intresse och särskild fortbildning inom området får möjlighet att driva utvecklingen på skolan och arbeta med uppföljning och stöttande av andra lärare, kommer demokratiarbetet få högre kvalitet.

Det är ett fundament i vårt samhälle att alla ska ha möjlighet att leva sitt liv på samma villkor. Säkerställer vi normkritikens närvaro i skolan har vi kommit långt för att uppnå den förutsättningen.

Magda Rasmusson (MP)